

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

19R

संस्कृत विशारद (बी.ए.) – नियमित

परीक्षा : डिसेंबर – २०२३

सत्र ४ थे

विषय: ऐतिहासिक काव्ये (19R446)

दिनांक : १९/१२/२०२३

गुण : ६०

वेळ : दु. २.०० ते दु. ४.३०

- सूचना : सर्व प्रश्न अनिवार्य
- प्र. १. योग्य पर्यायं चिनुत। (०६)
- १) शोकः क्षयः इव क्षयाकरं राज्यवर्धनं । (दहति, दारयति, तनूकरोति, कवल्यति)
२) क्षत्रियक्षतजहदेषु अस्नायि। (वत्सराजेन, भीमेन, परशुरामेण, गौडाधिपेन)
३) बृहदश्ववारः । (कुन्तलः, सिंहनादः, स्कन्दगुप्तः, ताम्बूलिकः)
४) नळमौर्यकदम्बकाळरात्रिः । (मङ्गलेशः, कीर्तिवर्मा, जलसिंहवल्लभः, पुलकेशी)
५) हर्षः भयविगळितहर्षः च अकारि । (पुलकेशिना, कीर्तिवर्मणा, मङ्गलेशेन, जयवल्लभेन)
३) हर्षः..... परां भीषणताम् अयासीत्। (भीत्याः, असहिष्णुतायाः, क्षयदिवसस्य, दुर्दिनस्य)
- प्र. २. अ) एकस्य स्पष्टीकरणं माध्यमभाषयां कुरुत (०६)
१. अकाशताकाशे शशाङ्कमण्डलम्। २. त्यज्यतां सर्वविश्वासिता।
- आ) एकस्य स्पष्टीकरणं माध्यमभाषयां कुरुत (०६)
१. पल्लवानीकनीहारतुहिनेतरदीधितिः। २. निजमतनु च राज्य जीवितं चोज्झति स्म।
- प्र. ३. अ) श्लोकोद्वयं माध्यमभाषया अनुवदत। (१२)
- १) अपरिमितविभूतिस्फूतसामन्तसेना मुकुटमणिमयूखाक्रान्तपादारविन्दः।
युधि पतितगजेन्द्रानीकबीभत्यभूतो भयविगळितहर्षो येन चाकारि हर्षः॥
२) पृथिवीवल्लभशब्दो येषामन्वर्थतां चिरञ्जातः। तद्वंशे(श्ये)षु जिगीषुषु तेषु बहुष्वप्यतीतेषु॥
३) प्रतापोपनता यस्य लाटमाळवगुर्जराः। दण्डोपनतसामन्तचर्याचार्या इवाभवन् ॥
- आ) एकम् अनुच्छेदम् अनुवदत। (०६)
- १) नमनृपलोकलोलांशुकपवनकम्पितशिरखैर्दीपिकाचक्रवालैरपि प्रणम्यमान इव प्राहिणोल्लोक-
प्रतिषिद्धपरिजन प्रवेशश्च शयनगृहं प्राविशत्। उत्तानश्च मुमोचाङ्गानि शयनतले । दीपद्वितीयं च
तमभिसर इव लब्धावसरस्तरसा भ्रातृशोको जग्राह। जीवन्तमिव हृदये निमीलितलोचनो ददर्शाग्रजम्।
उपर्युपरि भ्रातृजीवितान्वेषिण इव प्रसस्युः श्वासाः। धवलांशुकपटान्तेनेव चाश्रुजलप्लवेन मुखमाच्छाद्य
निःशब्दमतिचिरं रुरोदे।
२) राज्ये विष इव चकोरस्य मे विरक्तं चक्षुः। बहुमृतपटावगुण्ठनां रञ्जितरङ्गां जनङ्गमानमिव
वंशवाह्यामनार्यां श्रियं त्यक्तु मभिलषति मे मनः। क्षणमपि दग्धगृहे शकुनिरिव न पारयामि स्थातुम्।
सोऽहमिच्छामि मनसि वाससीव सुलग्नं स्नेहमतमिदममत्तैः प्रक्षालयितुम् आश्रमपदे।
- प्र. ४. अ) द्वयोः स्पष्टीकरणं ससन्दर्भं कुरुत- (१२)
- १) रुचिरबहुपताकं रेवतीद्वीपमाशु।
२) जलनिधिरिव व्योम व्योमनः समो भवदम्बुधिः।
३) कर्ता कारयिता चापि रविकर्तिः कृती स्वयम्।
- आ) एकः प्रश्नः समाधेयः। (१२)
१. ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत -
क. दारुणाप्रियश्रवणसमये सममि व सर्वेष्वङ्गेष्वगृह्यत लोकपालैः।
ख. वृत्तेऽस्मिन्महाप्रलये धरणीधारणायधुना त्वं शेषः।
२. हर्षचारितस्य षष्ठोच्छ्वासमधिकृत्य स्कन्दगुप्तस्य हर्षस्य च संवादं लिखत।